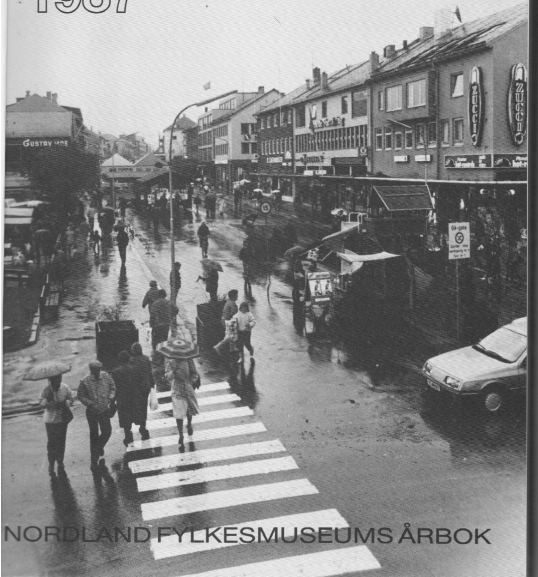

Bodøboka
1987

Da kringkastingen kom til Bodø

av Harry Westrheim (1915-2007).

Utklipp fra Bodøboka 1967
(Nordland fylkesmuseums årbok)

Da kringkastingen kom til Bodø

Av Harry Westrheim

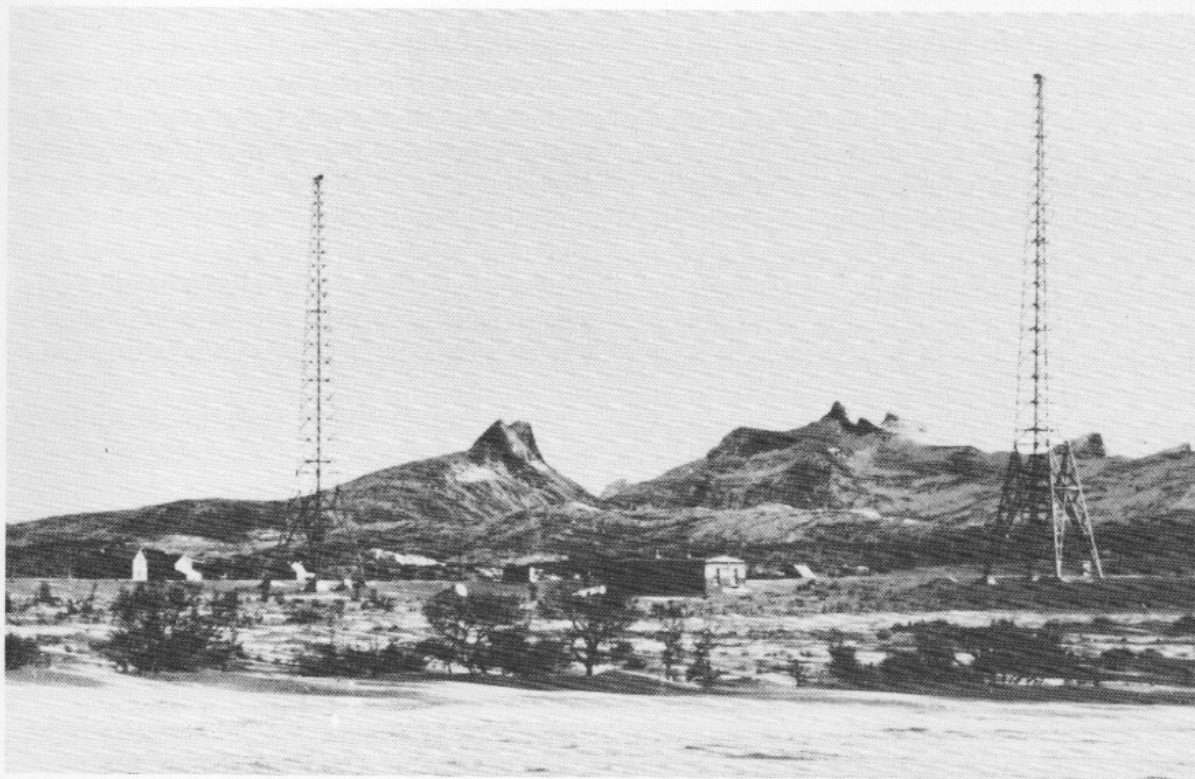
15. februar 1931 gikk Bodø Kringkaster på lufta. Senderen var bygd på indre Hernes med en avstand på 1,5 km til Bodø sentrum. Telegrafstyret var byggherre, og arbeidet ble utført under ledelse av avdelingsingeniør Olaf Moe.

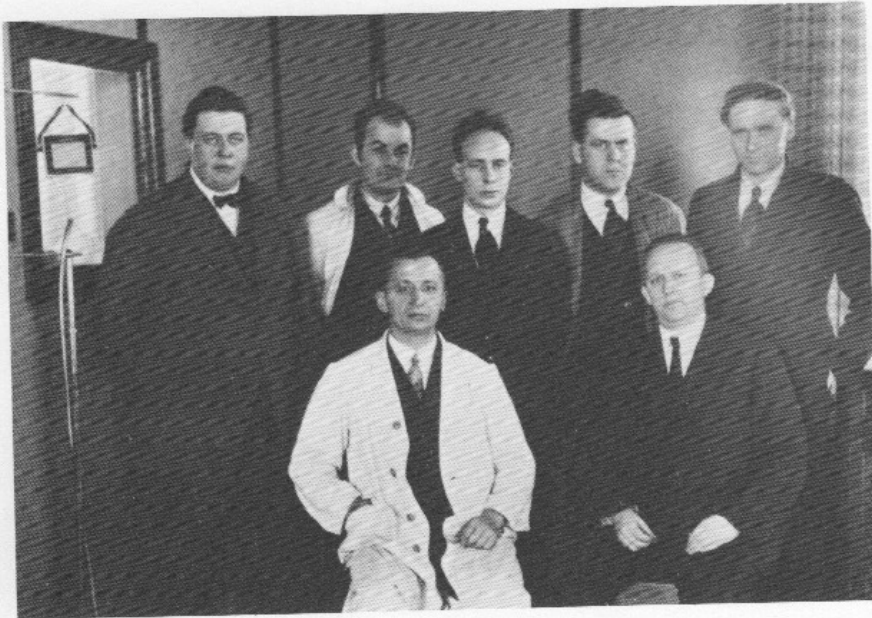
Tomta

var på 12 mål. Bygningen var av mur i en etasje, størrelsen 9 m ganger 17 m. Der var også et studio i huset. Mastene som bar antennen var 60 m høye, og avstanden mellom dem var 125 m.

Under plasseringen var det tatt hensyn til terrengholdene slik at stasjonen lå så fritt og godt til som mulig.

Senderen var på 500 watt og lå på 453,2 meter i mellombølgebåndet. Den gang ble denne radiobølgen kalt for fellesbølgen, og det var i alt 9 stasjoner som nyttet samme bølge. Dette førte til at en rekke stasjoner kunne «ligge på lufta» og forstyrre hverandre. Den nærmeste stasjonen til Bodø var Bjørnborg i Finland. Den hadde en styrke på 1,5 kw. Det viste seg at det oppstod interferens med denne stasjonen og

Bilde også brukt i Nordlandsposten 13/2 1931.

Vi ser et bilde av personalet ved Bodø Kringkastingstasjon samt tre andre herrer som har ledet eller delatt i arbeidet med planlegging og montering av stasjonen. Fra venstre til høyre sittende: Den tyske ingeniør Perlich, som ledet monteringen av stasjonen, og telegrafinspektør Lehne, Bodø.

Sidende fra venstre: Programsekretær Leif Jensson, ekspeditør H. Suleng, bestyrer Alf Heggelund, ekspeditør L. Saltnes og montør Larsen. De fire førstnevnte i annen rekke utgjorde stasjonens personale. Bildet er tatt i studio. Foto: Helgesen.

noen andre på fellesbølgen slik at sendingen fra Bodø Kringkaster ofte ble forstyrret av hyling og skraping. Men i begynnelsen av tretti-åra hadde ikke Norge adgang til andre bølger i melombølgefeltet.

Oslo-programmet

ble overført pr. telefonlinje til Bodø-senderen, som ekspederte det videre til lytterne pr. luft. Folk med krystallapparater kunne få inn stasjonen hvis de satt i en avstand av 20 km.

Det lå store visjoner bak åpningen av Herne-senderen. Den var et betydningsfullt skritt mot det mål å knytte hele Nord-Norge inn i nettet av kringkastingstasjoner som «*etterhånden skal omspenne det hele land og tjene som forbindelses- og formidlingsled mellom alle bygger og byer i landet, alle lag og forgreininger av folket. Det nordlige Norge har til nu praktisk talt ligget utenfor norsk kringkastings virkeområde.*»

Regjeringen

Lykke tapte valget høsten 1927 og Mowinckel dannet sin annen venstreregjering. På kringkastingsselskapets årsmøte i 1928 lyktes det å få bankkreditt for bygging av en ny sender i Oslo-området, «muligens den sterkeste som til dato

er bygget i Europa». Regjeringen Mowinckel mente med dette å ha fått et pusterom for det mer og mer påtrengende problemet: Skulle man, eller skulle man ikke, sosialisere kringkastingen?

I og med storsenderen som var under bygging på Nordstrandplatået ved Oslo, kom det på nytt vind i seilene til Kringkastingsselskapet i Oslo. 4 nye sendere skulle bygges: Stavanger, Kristiansand, Trondheim og **Bodø**. Bodø-senderens konsesjonsområde skulle være innenfor en radius av 75 km, og Bodø skulle være utgangspunkt for den videre utbygging i Nord-Norge.

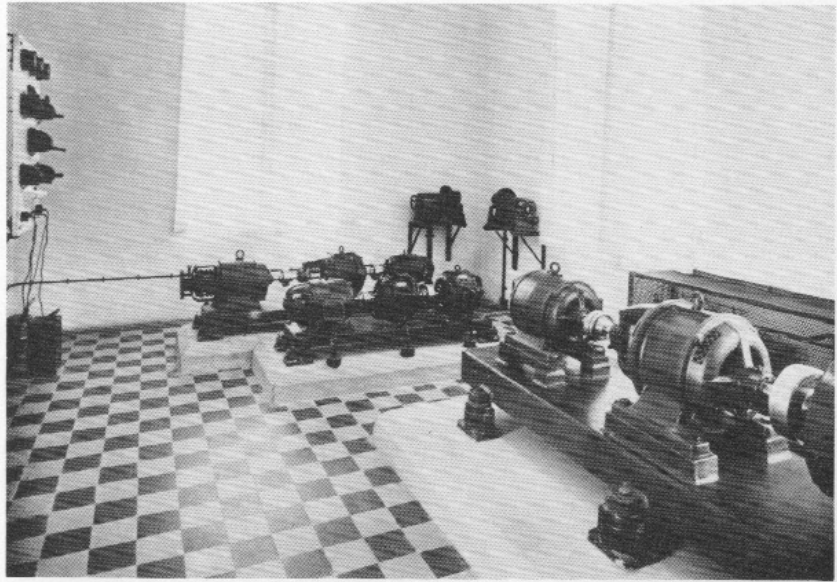
Det så nå ut til at kringkastingsselskapet i Oslo ville få hand om driften og med det et monopol på den videre utbygging av kringkasting i Norge.

15. februar 1931 gikk altså senderen i Bodø på lufta. Journalist Leif Jensson ble tilsatt som programsekretær. Målsettingen var å bringe fram det beste fra distriktet på det stadig voksende riksnettet, og å lage lokale programmer for distriktet.

I følge

kringkastingsselskapets egen årsrapport for året 1932 hadde Bodø 512 timer lokalsending og 17 timer riksprogram. Bodø lå høyest blant de 4

Roterende omformere som leverer forskjellige likespenninger til senderanlegget. Foto: Helgesen.

stasjonene når det gjaldt lokalsendinger. Dette skyldtes først og fremst at overføringslinjene fra Oslo var så dårlige og kun brukbare etter kl. 19.00 på kveldene. Dette førte til at Bodø-stasjonen sendte lokalt to timer pr. dag – vesentlig grammofonmusikk, som også de andre reléstasjonene gjorde. Det ble også sendt lokale nyhets- og værmeldinger, og reklame. En sjelden gang kunne man høre et foredrag over eteren. Ingen reportasjer, da man den gang ikke hadde opptaksutstyr. Lytterforholdene var elendige, hyling og skraping og ofte brudd og kaos. Det begynte å bli trangt i luftrommet! Norges Radiolytterforbund som ble dannet i 1931, krevde bedre lytterforhold og rimeligere lytterlisens som i 1931 var på 20 kr året.

Ved små

innlegg i avisene kunne interesserte lesere følge med i den generelle debatten som Oslo-avisene for det meste hadde engasjert seg i. Men noen glød i debatten ble det ikke til, da avstanden til begivenhetenes sentrum der sør var lang.

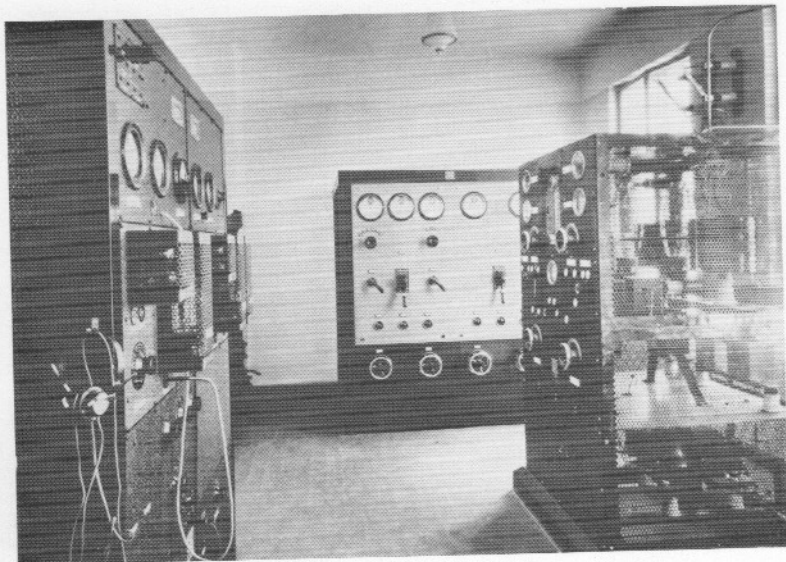
Det ble først alvor da kringkastingen nærmer seg Nord-Norge. Det som direkte opptar Bodø-avisene er hvorvidt man skal være for eller i mot privatdrift/statsdrift. Senderstasjonen på Herne er alt under oppføring.

Nordlandsposten skriver i en leder på nyåret 1931 at den støtter de krefter som går inn for privat drift. 23/1 støtter bladet helt opp under en artikkel i Tidens Tegn som har store betenkeligheter med statsdrift. Avisen «ser i ånden» alle de stridende interesser som et statens programråd vil avstedkomme – konflikter mellom målfolk og riksmålfolk, forbudsfolk, lokale interesser, klassehensyn og så de forskjellige politiske partiers oppfatning. Og alle de visdomsord som ville komme fram under stortingsdebattene over kulturbudsjettene!

Tenk på lærerne, skriver avisen, for ikke å snakke om lærerinnene! «Alle de hundrer som endelig vil belære dette ulykkelige, åndelige forspiste folk. Tenk på alle alvorsmennene, som vil gjøre livet til en stedsevarende skole – og på alle de høitidelige for hvem ingenting er godt, hvis det ikke er kjedelig».

Avisen peker på at i administrasjonen av kringkastingen har det hittil vært alt for mange kokker og alt for mye søl. Og hva vil ikke skje på dette feltet hvis bedriften blir sosialisert!

Tidens Tegn etterlyser en debatt om direktørens rolle i kringkastingen. «En direktør vil få langt friere hender, vil kunne få en langt mer tillokkende stilling og vil følgelig kunne bli en be-

Interiør fra Bodø Kringkaster i 1932. Til venstre lavfrekvensenheten (Modulator). Til høyre høyfrekvensenheten. Høyfrekvenseffekten (programmet) føres ut gjennom vegg til antenner. Midt imot ses apparatet for fordeling av nettspenning til likerettere og roterende omformere. Foto: Helgesen.

dre direktør under privat enn under offentlig drift».

Nordlandsposten og Tidens Tegn støtter forslag om at kringkastingen burde overtas og drives av pressen. Det vises her til det svenske opplegget. Det er et naturlig forslag mener de to aviser «tross lærerinner og andre utmerkede mennesker er kringkasting og presse to sterkt beslektede virksomheter.» Avisene mener også at kringkastingen har en viktig oppgave «i å spre litt munterhet over dette øde, tynt befolkede land».

Den første

klage på lytteravgiften dukket opp i Nordlandsposten 26/1 -31 en halv måned før senderen på Hernes gikk på lufta. Det er lisens nr. 81 som skriver:

«En av de første dage av januar vilde jeg på herværende telefonstasjon betale avgiften for første halvår, men istedenfor den gamle avgift, blev det forlangt kr 10,-. Pr. telefon snakket jeg med bestyrerkontoret i Bodø, hvor jeg fikk opplyst at fra første januar, skulde alle betale full avgift innen 75 km omkreds av Bodø. Til dette er jo intet å si, når bare stasjonen i Bodø var i full drift til alles tilfredshet, men det er jo det som er den store skuf-

felse at vi intet hører, sålenge den ikke er ferdigbygget. Forsåvidt venter heller ingen at en halvferdig stasjon skal komme med sitt tordnende «Hallo, Bodø!» her i høitaleren, men hvordan kan selskapet vente at vi lyttere uten protest skal betale for en vare vi ikke har fått?».

Senderen

på Hernes ble prøvd 3/2 1931. Byens aviser var opptatt av prøvesendingen.

«Stasjonen er meget kraftig og høres godt», er kommentarene. Rapporter var alt kommet inn til avdelingsinspektør Borge ved Nordland telegrafinspektorat som kunne opplyse til avisene at meldinger fra Narvik, Fauske, Svolvær, Glomfjord og Sulitjelma fortalte at stasjonen hørtes bra, men at bølgelengden ikke var så gunstig fordi sterke stasjoner ute i Europa trengte på og laget kaos og hyling.

Lytterne skriver inn til avisene at stasjonen høres utmerket. «Den gav utløsning for en stor spenning, samtidig som den vidnet om en lovende fremtid for Bodø Kringkaster».

6/2 melder Bodø-avisene at programsjef Vilhelm Tvedt i Kringkastingselskapet A/S vil komme til Bodø for å åpne Bodø Kringkaster

15/2. Det er lagt opp til et spesielt åpningsprogram og et korverk av Fridtjov Andersen skal sendes. Programsjefen uttaler at han håper at det vil gå bra med linjeforbindelsen sørover.

11/2 har Nordlandsposten dette oppslaget:

«Bodø Kringkasters åpning.

Nordlandsposten utsender fredag 13. februar et stort radionummer som alle mediointeresserte bør skaffe seg.

Den begivenhet som nu samler all interesse er åpningen av Bodø Kringkaster som finner sted søndag.

Nordlandsposten utsender førstkomende fredag et stort radionummer. Man vil her finne Bodø-stasjonen omtalt i tekst og bilder. Dessuten inneholder nummeret artikler av kringkastingselskapets direktør Vilhelm Tvedt. I et intervju uttaler programsjefen, redaktør Jensen sig om programtjenesten, og for øvrig er der en masse annet radiostoff.

Fridtjov Andersens storslagne verk «Utferdsdråpa» som vil få en central plass på åpningsprogrammet, blir utførlig behandlet. Endelig vil heftet inneholde det offisielle program for åpningen i sin helhet. Alle radiointeresserte bør derfor sikre sig dette nummer».

I spesialnummeret 13/2

finner vi artikler om Bodø Kringkastingstasjon, om kringkastingselskapets landsplan og kringkastingens stilling i Norge, kringkastingen som kulturspreder, kringkastere og deres rekkevidde med tekniske forklaringer og mye bildestoff av senderstasjonens interiør og personale.

Radionummeret er fylt med annonser om hvem som har apparater til salgs. «Fagmessig veiledning i valg av apparattype» annonserer Dipl.ing. A. Sandberg. En annonse oppfordrer til: «Bygg selv Deres radioapparat. Krystall eller lampe etter vår nettop utkomne: Lære- og Haandbok i radio».

Lillegaards Conditori & Café averterer slik:

Søndag!

Fastelaven og åpningen av Bodø Kringkaster!
Hele dagen serveres deilige fastelavnsboller og løper.
Byens beste kaffe. Danske wienerbrød!
Originale kongekaker.
Fra kl. 8 aften vil De på vår café gjennom vårt utmerkede radio-apparat kunne følge med åpningen av

Bodø Kringkaster.

Bodø Kringkaster i virksomhet.

Prøvesendingen igår forløp utmerket.

Stasjonen er meget kraftig og høres godt.

Igårftes oplevet de mange radiolyttere her i byen og rundt i distriktet det lenge ventede øieblikk, da Bodø kringkaster lot sin «røst» høre og for første gang lød «Hallo Bodø!» gjennom eteren. Det var prøvesendingen som var begynt og som idag er det stående samtaleemne. Der blev drevet prøvesending fra kl. 8 utover til 9.30.

Efter hvad «Nordlandsposten» erfarer vil der bli prøvesending hver aften utover uten, at der dog kan oppgis nogen bestemt tid.

Ved henvendelse til avdelingsingeniør Borge ved Nordland telegrafinspektorat erfarer vi, at der ennå er kommet nokså få rapporter fra de forskjellige kontrollører om hvorledes prøvesendingen fra Bodø kringkaster i går aftes har virket.

Vi har hittil kun fått meldinger fra Narvik, Fauske, Svolvær, Glomfjord og Sulitjelma, sier han. Disse rapporter går stort sett ut på, at stasjonen er bra, men at bølgelengden ikke er så gunstig. Det ligger nemlig nokså mange andre stasjoner i nærheten som interfererer med Bodø og fremkaller hyling. Men man har inntrykk av at stasjonen betraktes som god. I Svolvær virket den meget sterk.

— Vil bølgelengden bli forandret?

— Det kan jeg ikke si noget om endnu. Vi venter meldinger fra en hel rekke steder og forsøkene vil nu bli fortsatt, så at vi kan vinne erfaring.

Programsekretær

Leif Jensson sier i et intervju med avisene i byen at han i den framtidige programpolitikk vil legge vekt på fiskerimeldinger. Så snart det er kommet inn rapporter om når fiskerne vil ha meldingene, vil det bli satt i gang sendinger om fiskets gang, kvanta og priser. Det gjelder forskjellige priser for de forskjellige vær. Ved å få i gang en meldingstjeneste om prisene, vil man kunne regulere prisforholdene mener Jensson.

Men meldingstjenesten er avhengig av at fiskerne skaffer seg radiomottakere. Værmeldingene vil også få stor betydning for fiskerne.

Leif Jensson forteller videre at han arbeider med å få i gang et lite musikkapell på lokal basis. Fridtjov Andersen har sagt seg villig til å lede kapellet.

«Også på andre områder vil vi prege programmet ut fra et nordlandsk syn – gjennom deklamasjon av nordlandske dikterverker og gjennom foredrag innen nordlandsk interessesfære. I denne forbindelse kan det nevnes at der er under dannelse et ensemble, som særlig vil ta seg av tolkningen av nordlandske dikterverker, enten det nu er av alvorlig eller spøkefull art.

Jeg vil også forsøke å skaffe de forskjellige distrikter en «aften» for lokalsending. Det første blir en Lofotafeten. Deretter kommer turen til Salten, Ofoten og Helgeland.

Dette skjer for å vekke interesse for kringkastingssaken og for å knytte vårt fylke sammen i kulturell henseende. Nettopp her ligger jo en av kringkastingens store oppgaver.

Til slutt vil jeg be lyttere og radiointeresserte om overbærenhet. Dette er en ny institusjon som skal bæres frem og selvsagt vil vi som skal arbeide med programmene være lydhøre overfor publikums ønsker».

Spesialnummeret har også en hel side **Radio-Nyt**. Her kan man lese at ved hjelp av det nye mediovidundret kan man sitte hjemme og delta i tindebestigning og fjellturer ved peisen.

Fra Algerie meldes at radioen er satt inn mot bekjempelse av malaria. Det går for seg på det viset at det musikalske programmet og programmet på arabisk av og til blir avbrudt av medisinske meddelelser. Hele siden er fylt med smånytt om radio og radioprogrammer fra inn- og utland.

”Det nye bindeledd”

Under denne overskriften skriver Nordlandsposten:

«Når Bodø kringkastingstasjon i morgen åpnes for offisiell drift, betyr det et nytt og viktig ledd i vår landsdels sammenknytning med landet sønnenfor».

Det blir pekt på at nå blir det knyttet sterkere bånd mellom Nordland og Sør-Norge. Hamsun blir sitert: «Vi lå der bak hundre mile og hele verden gjemt...».

Slik var det en gang, skriver avisen, men nå er det ikke slik lenger. Hurtigruten er kjempet fram. Stortinget har vedtatt at stambanen nordover skal bygges. Ennå mangler sammenhengende vegforbindelse med fylkene der sør. Her må tempoet settes opp.

«På telegrafens og telefonens område er vi forsåvidt nådd lengst, og med radioen har vi fått et nytt hjelpemiddel i kommunikasjons-henseende. Og efterat de trådløse bølger nu også er tatt i kulturens tjeneste, ikke bare som nyhetsformidler, men også som underholdnings- og kunnskapsbringer, har vi gjort et kjempeskritt fremover. Derfor hilser vi den nye kringkastingstasjonen i Bodø velkommen som et nytt ledd i arbeidet for å knytte landsdelene sammen og for å gjøre også vår landsdel delaktig i moderne kulturliv».

Dagen etter åpningen var Bodø-avisene fulle av referater om den store begivenheten. «Det hele blev meget vellykket». De kringkastede taler blir gjengitt og Hamsun blir flittig sitert.

1931 går mot

slutt uten nevneverdige begivenheter på kringkastingfronten. Men folk irriterer seg stadig over alle bruddene i sendingene og all hylingen i eteren. Noen truer sågar med lytterstreik, og det klages på lytteravgiften. Noen er også framme i spaltene med hint til programavvikling og innhold. Men stort sett har ikke lytterne kommet seg over dette mirakel av trådløs formidling. De aller fleste er takknemlig for hva de får ut av dette miksmaks av musikk og tale, hyling og kaos fra luftrommet. Det er et mirakkels!

Slik går også året 1932.

Kringkastingsavgiften.

En av de første dage av januar vilde jeg på herværende telefonstasjon betale avgiften for første halvår av 31, men istedetfor den gamle avgift, blev det forlangt kr. 10.00. Pr. telefon snakket jeg med bestyrerkontoret i Bodø, hvor jeg fikk opplyst at fra første januar, skulde alle betale full avgift innen 75 km. omkreds av Bodø.

Til dette er jo intet å si, når bare stasjonen i Bodø var i full gang til alles tilfredshet, men det er jo nettopp det, som er den store skuffelse at vi intet hører, så lenge den ikke er ferdigbygget. Forsåvidt venter heller ingen at en halvferdig stasjon skal komme med sitt tordnende: «Hallo, Bodø!» her i

høttaleren; men hvordan kan da selskapet vente at vi lyttere uten protest skal betale for en vare vi ikke har fått?

Førem stasjonen åpnes, kan vel ikke selskapet ha nogen rett til å forlange full betaling hverken juridisk eller moralsk? Og om vi gamle lyttere fikk for den gamle avgift lytte første kvartal, så var vel ikke det for meget forlangt, når man tar i betraktning, hvad det norske Kringkastingselskap har budt sine lyttere av stoffer og stasjoner i disse år som nu er gått.

Selv om det norske program er aldri så godt, så har vi lyttere i Nordland for en stor dels vedkommende, måtte nøie oss med nyheterne, i et kaos av surr fra de andre sterkere stasjoner ute i Europa. Musikken har det jo ikke alltid vært glæde å lytte til om man av

og til var så heldig å få inn noen norske stasjoner. Bedre blev det jo da Lambertsæter kom igang, men selv nu etter ombygningen virker den ikke som fra først av håpet.

Da Trøndelag Kringkaster blev åpnet 4de mai 1930, blev såvidt mig bekjendt, de nye lyttere kun avkrevet avgift fra dens åpning av, de gamle fra 1ste halvårs utgang, altså ca. to måneders lytning på den gamle lisens. Er det anderledes med oss i Salten?

Vi har nu tålmodig ventet på å få «Bodø», tid for tid kom utsettelsen og endnu vet vi ikke noe bestemt om hvad tid alt er klart. Vi venter med lengsel og utålmodighet, måtte vi bare ikke bli skuffet!

Licens nr. 81.

BODØ

- 10.40—11.05: Riksprogrammet.
- 13.45: Værmelding, valuta og fiskerimelding.
- 13.50—14.30: Grammofonmusikk.
- 18.30: Grammofonmusikk.
- 19.15: Riksprogrammet.

STAVANGER

- 10: Riksprogrammet.
- 12.30: „Været til sjøs“ og værmelding for Vestlandet. Eventuelt fiskerimelding.
- 13.10: Lokale noteringer og meldinger.
- 14—15: Konsert av Arne Grønlands ensemble.
- 17: Riksprogrammet.

TROMSØ

- 10.40—11.05: Skolekringkasting. En halvtime i musikk.
- 11.15—11.30: Riksprogrammet, kort Andakt. 11.50: Børskurs.
- 12.45—13: Riksprogrammet, kortboige.
- 14: Vær- og fiskerimeldinger. Avisnyhete.
- 14.15—15: Underholdningsmusikk, grammofon.
- 14.15—15: Underholdningsmusikk, grammofon.
- 18—19.45: Riksprogrammet, radiorelè.
- 19.45—22.45: Riksprogrammet, linje.

PERTRIX

VARE-MERKE

RADIO-BATTERI

Ingen salmiak — Ingen syre
6 måneders lagringsgaranti.
Uovertruffet i
kapacitet — lagringsevne — selv-
opladningsevne — levetid.

Ingen prisforhøielser.

60 volt kr. 8.10 + st. kr. 1.00
90 volt kr. 12.00 + st. kr. 1.50

Alt i 1929

var det mye som talte for at ordningen av 1925 med privatdrevne kringkastingselskaper ikke holdt. Telegrafstyret arbeidet iherdig for å overta styringen av det nye medium, i alle fall den tekniske siden, og også få fram en programpolitikk som kunne ledes av det offentlige. Telegrafverket hadde erfaring i så måte ettersom det hadde overtatt de aller fleste av de opprettede private telefonselskaper rundt om i landet. Mottoet var: Alle – hvor man enn bodde i landet – skulle på like fot ha del i de nye goder – og derfor måtte det skje en utjevning for hele landet.

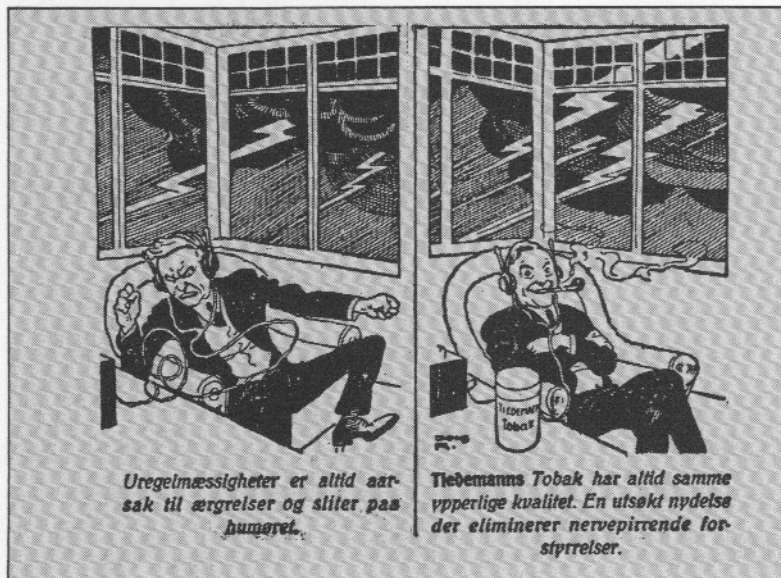
1929 ble kriseåret for de private selskapene og da først og fremst for Kringkastingselskapet A/S, Oslo, som drev Bodø Kringkaster. Selskapet var også meget uheldig med den nye senderen som var bygd på Nordstrand i Oslo. Dens rekkevidde var mye mindre enn forutsagt. I pressen hadde det kommet fram voldsom kritikk av ledelsen fra aksjonærenes side. Den konklusjon man kunne trekke ut av avisdebatten, var om det fortsatt kunne være mulig å holde fram med privatdrift av et medium som kringkasting, og hvilken form en statsdrift skulle ha.

På generalforsamlingen

18. april forlangte C.J. Hambro en omlegging av selskapets programpolitikk: Programmene måtte bli bedre, mer folkeopplysende, og mindre tøvete. «Det er ikke petitjargongen fra Oslo som skal være toneangivende i kringkastingen. Det må øves strengere kontroll». Hambro påpekte også det uheldige ved styremedlemmenes særinteresser i det selskapet de var satt til å lede.

Advokat Emil Stang oppsummerte anklagene med at «Styret har brukt sine stillinger til å skaffe seg en for stor fortjeneste». Kringkastingselskapets styre ble angrepet for å ha melet sin egen kake og høstet økonomiske fordeler i tillegg til anseelige styrehonorarer.

En ting er klart. Kringkastingselskapets styre hadde handlet innenfor de rammer aksjeloven hadde satt, og innenfor disse rammer hadde de ikke begått noen form for misligheter. Det som utkrystalliserer seg av stormen i avisene og bråket på generalforsamlingen, er at det nye medium, kringkastingen, angikk offentligheten i aller høyeste grad. Det hadde allerede tonet fram

Reklametegning hentet fra Kringkastingselskapets programblad «Hallo-Hallo» nr. 39, 3. årgang uken 25. sep. – 1. okt. 1927.

som et offentlig organ som ikke måtte utsettes for mulige manipulasjoner innenfor rammen til et aksjeselskap.

Dermed tok

debatten en bestemt retning: På hvilken måte skulle en bygge opp et statsdrevet kringkastingsystem? Det var mer og mer tydelig at en privatdrevet kringkasting ikke kunne være noe alternativ. Telegrafverket argumenterte med at utviklingen var stagnert og at et pådriv måtte komme fra det offentliges side. De skiftende borgerlige regjeringer omkring 1926–1933 tok meget ugjerne handa i denne varme poteten som kringkastingen var blitt til.

Saken ble mer og mer sentrert omkring Handelsdepartementet som stelte med Telegrafverket, og Kirkedepartementet. Striden gjaldt hvem som skulle ha hand om programpolitikken. Et forslag var om det skulle dannes et programselskap av pressens organisasjoner. Kirkedepartementet som stelte med landets skoler og kirker og kultur, hevdete at pressen som institusjon, var for mye opptatt av jakten på sensasjoner, og derfor ikke kunne være seriøs nok for en slik oppgave.

«Overlates kringkastingen til pressen, gir man den et mektig middel til denne virksomhetens (sensasjonenes) tjeneste».

Telegrafstyret

hadde gått ut med et forslag om at programdriften skulle forpaktet bort til et privat selskap, Norsk Radioprogramselskap A/S. Selskapet skulle bestå av en gruppe sentrale presseorganisasjoner med Norsk Presseforbund i spissen.

De skiftende regjeringer nølte med å utarbeide en proposisjon om kringkasting for Stortinget. Det kom fart i saken da Mowinckel dannede sin 3. venstre regjering og utnevnte filologen og folkloristen Knut Liestøl til kirkeminister. Han skar gjennom all praten, utarbeidet en lov om kringkasting som så ble forelagt Stortinget og vedtatt 22. juni 1933.

1. juli trådte Norsk rikskringkasting i virksomhet. Navnet med alle konsonantene var fastslått. Et navn som motstanderne hevdet ville være umulig å uttale for utlendinger. Kanskje noe i det, for en finsk kringkastingskollega strevde værre og fikk til slutt fram noe som lød omtrent slik: Norsj risjknivkasting. Men navnet er vårt eget, slik som islendingene har sitt og finnene sitt.

NRK var opprettet, var blitt en statsinstitusjon, styrt av regjeringen ved Kirkedepartementet og kontrollert av Stortinget med rett etter paragraf 1. til å drive «kringkasting av muntlige meddelelser, musikk, bilder og lignende».

Et nytt statsmonopol, en ikke noe uvanlig form i Norge. Vi har Vinmonopolet, Statens kornforretning, kommunikasjonsmonopoler som Televerket og Postverket. Kringkastingen ute i Europa hadde fulgt samme leia.

Det hadde vist seg umulig å drive kulturmonopol (20-årenes Kringkastingselskaper) som privat forretning. Det nye medium kunne ikke baseres på åpenbare skjevheter mellom landsdelene, og ingen måtte tjene penger på dette kommunikasjonsmiddel som var hele folkets eie.

20-årenes mediedebatt peker tydelig fram mot den debatt som blir ført i dag. Den gang var lokalpressen lite med i debatten. Kun en og annen notis i årene 1931 til 1933 forteller om hete meningsutvekslinger langt der sør i landet. NTB-meldingene ble selvfølgelig sitert med slike overskrifter: «Den fremtidige ordning av rikskringkastingen». «De private kringkastingselskapers oppløsning». Kringkastingsens overgang til statsmonopol skapte ingen store bølger i lokalpressen. Den var ingen sensasjon slik som kringkastingsens ankomst til Bodø 15/2 1931. Kanskje ble statsmonopolet mottatt kun med et sukk her og der.

Kilder:

Bodø-avisene, Nordlandsposten, Nordlands Framtid, Bodø Tidende, Tidens Tegn, Oslo, Hans Fredrik Dahl: hallo, hallo! Doubleday: Communication and Language.

Plakaten til venstre var en helsides annonse i Nordlandsposten fredag 13. februar 1931.

**Åpningen av
Bodø Kringkaster**

er et nytt ledd i gjennomførelsen av den store plan som går ut på å gjøre det mulig for hvert eneste hjem i Norge å lytte til norsk kringkasting.

Støtt denne store landssak ved å slutte mannjevnt op om den.

Bli radiolyttere allesammen!

KRINGKASTINGSSELSKAPET A.S.
OSLO

Senderen på Hernes. Studio og utstyr var plassert i huset mellom mastene. Høsten 1940 ble senderen flyttet til Løp etter at tyskerne forlangte den fjernet fra flyplassområdet.